

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 7
JUNI
1920

STÄNDIG UTSTÄLLNING AV
BRODERIER & KONSTVÄVNADER

MATERIAL OCH PÅBÖRJADE ARBETEN

RÅD VID INREDNING AV VÅNINGAR

ATELIER FÖR GOBELINLAGNING

A/B **NORDISKA** **KOMPANIET**

THYRA GRAFSTRÖM / STOCKHOLM

UTAN MELLANHÄNDER

CHEVIOTS-KJOLAR, KLÄDES-

KJOLAR - - - - SIDENKJOLAR

CHEVIOTS-KLÄDNINGAR

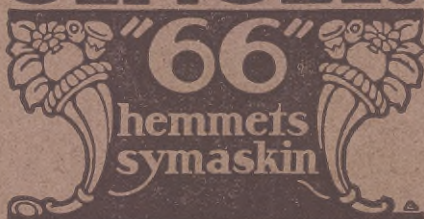
Billigast direkt å

STHLM SKJOLFABRIK

MALMSKILLNADSG. 9, 2 TR.

R. T. 121 46 - - - - A. T. 474

SINGER

ADVOKATFIRMAN

ANDÉN & STAËL VON HOLSTEIN

Innehavare: Jur. Kand. EVA ANDÉN

Ledamot av Sv. Adv. Samf.

Rikstel.
75 76

Jur. Kand. MATHILDA STAËL von HOLSTEIN
LILLA VATTUGATAN 14, 1 tr., vid Brunkebergstorg

Allm. Tel.
183 36

Testamenten, boutredningar, äktenskapsförord, familjerättsaker, hyresärenden, fastighetsförvaltning, juridiska uppdrag av alla slag. Även skriftliga förfrågningar besvaras.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kuögl. Hovleverantör

Riks 4 29 FREDSGATAN 3 :-: STOCKHOLM A. T. 50 48

Sverges äldsta, största och bäst
renommerade *specialaffär* i

**Siden- och Ylleklän-
ningstyger**

Prover till landsorten sändas *gratis* och
franco.

Telefon
539
Malmö

Per slow's

**SIDEN- &
MANUFAKTUR-
AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG VII

JUNI 1920

HÄFTE 6

Ännu en milstolpe.

De stora reformerna på kvinnofrågans område följa varandra med korta mellanrum. Förra årets riksdag antog vilande förslag om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor; innevarande riksdag har i medio av april voterat en äktenskapslag, som ger hustrun en med mannen fullt jämbördig ställning. Det är emellertid icke allt. Den sistlidne 5 juni passerades ännu en viktig milstolpe, då majoriteten i båda kamrarna röstade ja på Kungl. Maj:ts förslag att principiellt tillerkänna kvinnor tillträde till statens ämbeten.

Den kungl. propositionen hade föreslagit ändrad lydelse av bland andra §§ 4 och 28 i regeringsformen. Paragraf 4 inrymmer bestämmelser angående utnämning av statsråd. I det nya förslaget har paragrafen i fråga delvis omformulerats, så att möjligheten att till dessa statens högsta ämbeten utnämna jämväl kvinnor tydligt framgår. Ordet man har utbytt mot *medborgare*, och sista meningen har fått följande lydelse. "Ej må de, som äro i rätt upp- och nedstigande skyldskap, ej heller syskon eller äkta makar på en gång vara ledamöter av statsrådet." Paragraf 28 utsäger, att konungen i statsrådet äger utnämna och befordra svenska män till de ämbeten

varå kunglig fullmakt utfärdas. Längre fram i samma paragraf har inskjutits följande mening: "Till ämbeten och tjänster, varom ovan sägs, må med tillämpning av grunder, som av Konungen och riksdagen godkänts, även kvinnor kunna utnämnas och befordras, dock att kvinna ej må utnämnas till prästerlig tjänst, där ej annorledes blivit bestämt i den ordning, 87 § 2 mom. stadgar." Förbehållet med avseende på prästerliga tjänster innebär att för kvinnas tillträde härtill fordras även kyrkomötets medgivande. Såsom synes har den nya formuleringen fått en generell läggning och uppräknar icke blott några grupper tillgängliga tjänster, vilket varit fallet sedan år 1909.

Det kungliga förslaget tillstyrktes av utskottet och godkändes av båda kamrarna, men då det rör sig om grundlagsändring, måste det för att slutgiltigt antagas ännu en gång behandlas av riksdagen efter skedda nyval till dess andra kammare. Denna reform har alltså utsikt att bli färdig samtidigt med kvinno-rösträtten.

Emellertid är att märka, att frågan om kvinnas tillträde till statens ämbeten genom den föreliggande formuleringen får endast en principiell lösning. För till-

lämpning av utmätningrätten hänvisas till "grunder, som av Konungen och riksdagen godkänts." Dylika grunder äro för närvarande fastställda allenast beträffande vissa slag av statliga lärarbefattningar. För att kvinna skall kunna utnämnas till ett högre eller lägre ämbete inom den administrativa eller judiciella förvaltningen, eller över huvud taget till en statstjänst med kunglig fullmakt, för vilken tjänst "grunder" ej ännu äro godkända, fordras att kvinnas behörighet till tjänsten i fråga gjorts fullt klar genom speciallagstiftning eller på annat sätt. Alltså är det tills vidare endast till undanröjdande av de grundlagsenliga hindren, som riksdagen i år tagit första steget. Uppenbart är dock, att för frågans vidare utveckling detta första principiella avgörande är utomordentligt betydelsefullt.

Beträffande de fullmaktstjänster, vilka faktiskt skola öppnas för kvinnor, hava sakkunniga, som förberett grundlagsändringen, redan förebragt utredning. Från regeln att alla statstjänster skola vara tillgängliga jämväl för kvinnor vilja de endast göra vad de anse som, åtminstone tills vidare, oundgängliga undantag. För kännedom om dessa undantag hänvisas till redogörelsen för sakkunnigebetänkandet i marshäftet av Hertha d. å. För att förbehållet om grunderna skall vara övervunnet återstår emellertid icke endast att diskutera och fastställa de olika slagen av faktiskt öppnade tjänster. Kvar står även att utreda frågorna om de kvinnliga tjänstemännens löner, deras pensionsålder samt gift kvinnas behörighet. Detta uppdrag är anförtrott åt samma kommitté eller

sakkunnigegrupp, som hittills arbetat i frågan, och dess med stort intresse motsedda förslag väntas till nästa riksdag.

Med anledning av den kungl. proposition, för vars gynnsamma öde vid årets riksdag här blivit redogjort, väckte hr Lindhagen i första kammaren en motion av innebörd att gå direkt på en reell lösning av frågan. Samtliga statstjänster skulle icke blott principiellt utan faktiskt öppnas för kvinnor, gifta liksom ogifta; utan hänvisning till särskilda grunder skulle för kvinnliga tjänstemän fastställas samma lön och samma pensionsålder som för manliga. Riksdagen, som redan är inne på det försiktiga prövandets väg i denna fråga, godtog icke förslaget. Motionen samlade emellertid en avsevärd minoritet, åtminstone i förslagsställarens egen kammare, vilket inger förhoppningar att riksdagen denna gång är mera benägen än tidigare att låta praktisk tillämpning följa på principiellt erkännande.

En mera skenbar än verklig framgång hade en del reserver i första kammaren med hr von Geijer i spetsen. De ville skydda statsrådsämbetena från kvinnor genom att yrka ändring endast av 28 §. Första kammaren antog visserligen även detta förslag såsom vilande, men då ett liknande yrkande ej lyckades vinna gehör i medkammaren, får beslutet i fråga endast karaktären av en opinionsyttring. Det kungliga förslaget visade sig vara det enda bärande.

Om tillträdet till den högre statstjänsten räknas till de stora kvinnofrågorna, sker det icke med tanke på att skolor skola söka sig till dessa nya områden för verksamhet. Troligast är att för lång

tid framåt endast ett fåtal kvinnor komma därefter. Det är frågans principiella innebörd, som förlänar den dess dignitet. Ingen blir därefter blott på grund av sitt kön hindrad från att göra sin för-

måga gällande i det allmännas tjänst. Betydelsefullt blir det även för staten att för vissa delar av sitt vida arbetsfält få tillgodogöra sig kvinnlig sakkunskap och kvinnlig blick på företeelserna.

AXIANNE THORSTENSON.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte.

Den 9—10 juni samlades Fredrika-Bremer-Förbundet till årsmöte i Malmö och Lund. Dit hade infunnit sig talrika representanter för förbundsstyrelsen och samtliga kretsar, däribland den i våras bildade Gävlekretsen.

Första mötesdagen öppnades med sammanträde å Stadt Hamburg i Malmö, varvid förbundets ordförande, fru Agda Montelius uttalade en hälsning till de närvarande och uttryckte sin glädje över att förbundet och dess kretsar nu för tredje gången fingo sammanträffa i Malmö — senast var det år 1914, under den minnesrika sommar, som började så ljusst och slutade så tragiskt. Stora och fruktansvärda förändringar hade inträffat sedan dess, och världen hade blivit en annan. I fråga om kvinnornas ställning i samhället hade utvecklingen gått framåt med stark fart och därmed hade för kvinnornas del följt ett i hög grad ökat ansvar. Vi måste ihågkomma, att skyldigheten kommer med de utvidgade rättigheterna — ingen finge vara ointresserad och överksam, ty kvinnorna måste komma med en ny insats i samfundslivet, den kärleksfulla förståelsen och moderligheten. Därför måste också kvinnorna sluta sig fastare samman, och därför vore varje tillfälle, då kvinnor från skilda

håll finge samlas och rådgöra, av så stor betydelse.

Till mötets ordförande valdes därpå fru Agda Montelius, till dess vice ordförande fru Elisabeth Quensel, docenten Borelius och fröken Tyra Kullgren. Till mötessekreterare utsågos fröknarna Ida von Plomgren och Sigrid Ulrich samt fru Lilly Hellström.

Förbundets sekreterare, fröken Ida von Plomgren lämnade därefter en redogörelse i stora drag för förbundets 36-åriga verksamhet inom dess olika grenar och arbetsområden samt framlade en kortfattad översikt över förbundsstyrelsens åtgärder under det senast förflutna året. Med några varmhjärtade ord skildrade hon därvid den tacksamhet, i vilken förbundet bevarade minnet av sin nyligen bortgångna styrelsemedlem, fröken Mathilda Silow, och hennes störtade arbete för stipendiefonden.

De åtta kretsarnas representanter uppläste så redogörelser för verksamheten på de olika hållen, och av dessa framgick, att i de flesta fall medlemsantalet inom kretsarna är statt i stigande och att överallt arbetet i förbundets syften bedrivs med intresse och livaktighet. Den nybildade Gävlekretsen har som sitt närmaste mål satt bildandet av en sti-

pendiefond för Gävleborgs län. Denna nya krets hälsades nu av ordföranden välkommen i de äldres ring.

Sedan därefter revisionsberättelsen upplästs och ansvarsfrihet beviljats, skreds till de stadgemässiga valen. De medlemmar av förbundsstyrelsen, som voro i tur att avgå, nämligen fru L. Dyrsen, fröken S. Laurell, fru L. Hellström och fru G. Törnell, blevo samtliga återvalda, och vidare skulle nyval företagas efter fröken M. Silow. På denna plats invaldes i styrelsen förutvarande suppleanten fröken Ida von Plomgren. De avgående suppleanterna, fröken E. Rheborg, fröken G. af Klintberg, fröken M. Aspman och fru G. Lindblom, återvaldes likaledes. Nyvald efter fröken von Plomgren blev rektor Anna Sörensen. Revisorer och revisorssuppleanter blevo samtliga omvalda. Till medlemmar i krets nämnden utsågos fröknarna S. Ulrich och S. Laurell.

Efter lunchrasten återupptogs mötets förhandlingar kl. 2, då även icke förbundsmedlemmar hade tillträde. Fröken Axianne Thorstenson höll därvid föredrag om det aktuella ämnet *kvinnorna och de högre statstjänsterna*, skildrande utvecklingen av frågan om svensk kvinnas behörighet att innehava statstjänst intill dess behandling i innevarande års riksdag.

På aftonen samma dag ägde offentligt möte rum kl. halv 8 med diskussion om *arbetsuppgifter för en politiskt neutral kvinnoförening sedan rösträtten är vunnen*. Den skulle haft två inledningsföredrag, av fröken Anna Westergaard från Dansk Kvindesamfund och av fröken Jenny Wallerstedt, men dagen före mö-

tet inkom underrättelse om att fröken Westergaard hastigt insjuknat, och diskussionen inleddes alltså nu blott av den svenska talarinnan.

Hon framhöll att kvinnorna ingalunda efter vunnen rösträtt skulle ha rätt att slå sig till ro och vila på de erövrade lägrarna, då rösträtten i och för sig icke vore ett mål utan ett medel till det verkliga arbete, som nu skulle börja. För att detta arbete skulle leda till de välsignelsebringande resultat, vilka vi hade rätt att hoppas av kvinnornas insats i samhället, fordrades en stark och välskött neutral organisation. Kvinnorna behövde visserligen ansluta sig till de redan existerande partipolitiska förbunden för att genom dessa söka förverkliga sina syftemål, men samtidigt vore det nödvändigt för dem att äga en opolitisk förening, där kvinnor från alla läger kunde mötas. Svårigheterna för en politiskt neutral förening vore visserligen stora och skulle växa i samma mån som kvinnorna komme längre ut i det politiska livet och finge mera deciderade linjer att gå efter, men kvinnorna behövde samlas kring sina speciella uppgifter, och häri låge betydelsen av denna neutrala organisation, där kvinnorna skulle lära sig att umgås med oliktankande, att kunna sammanjämka synpunkterna och så enas om sina önskemål. Det hade sagts otaliga gånger, att kvinnorna vore politiskt omogna och saknade allmänintresse. Den nya gemensamma föreningens uppgift skulle till en början bl. a. bliva att söka förmå kvinnorna till ökat deltagande i det politiska livet och till att övervinna sin skygghet att taga på sig ansvaret av offentliga uppdrag. Ingen

bleve van vid ett arbete utan att oförfärrat gripa sig verket an, och det vore en av kvinnornas främsta skyldigheter att fostra sig själva till arbete i det allmännas tjänst, att fatta mod till att framträda och använda sin förmåga så långt den räcker. Just i detta avseende vore föreningar och föreningsväsen en stimulans som intet annat, emedan man därigenom komme i beröring med andras arbete och andras strävanden, vilka eggade till egna ansträngningar och väckte ansvarskänslan. Kvinnorna borde sätta sig in i och tillägna sig männens arbetsmetoder och sätt att se, dock med bibehållande av sina egna speciellt kvinnliga synpunkter, för utan vilka deras deltagande i det offentliga livet vore nära nog meningslöst. Det vore icke som männens eftersägare kvinnorna där skulle göra sin insats. Men låte kvinnorna sin enande organisation falla, då hade de berövat sig själva det bästa och mest oundgängliga stödet. Kvinnorna måste komma ihåg att de bära ansvaret för framtidens värld i denna tid av allmän förlamning och ovisshet. Just nu hade kvinnorna fått sin fulla medborgarrätt och med den ställdes också till dem en kraftig maning att träda fram och inrikta all sin strävan på att länka den nya kulturen in på nya, ädla banor, där kärlek och försoning finnge sättas i högsätet.

Efter föredraget följde en livlig diskussion, däri de olika talarinnornas anföranden ströko under de krav, inledarinnan ställt på kvinnornas insats i det offentliga. Helt naturligt kom diskussionen att glida över på frågan huruvida en ny kvinnlig "medborgarförening" skulle bildas eller om icke hellre en av

de redan befintliga kvinnoföreningarna borde utvidga sitt program och sitt arbetsområde därhän, att den skulle kunna omdanas till att bliva denna neutrala och sammanhållande organisation för Sveriges kvinnor, vilken tidsläget nu mera än tillförne kräver. Nödvändigheten av att en dylik organisation funnes till och likaledes att den måste bliva politiskt neutral hade diskussionen till fullo klarlagt.

Efter den synnerligen intressanta och väckande diskussionen följde ett samkväm, där nog till en början det allvarliga tankeutbytet fortsatte i smågrupper vid tekopparna, men där så småningom den gladare sällskapliga samvaron tog överhand, understödd av sång och musik samt tal av representanter för vårdinnor och gäster.

* *
* *

Torsdagen den 10 juni var mötet förlagt till Lund, där deltagarna samlades i flickskolans ståtliga aula kl. 11 f. m. och hälsades välkomna av Lundakretsens ordförande, docenten Hilma Borelius.

Den fråga som stod på förmiddagens program var *eventuell sammanslagning av Fredrika-Bremer-Förbundet och L. K. P. R.* Inledningsföredraget hölls av fröken Axianne Thorstenson, som berättade huru förslaget till denna sammanslagning uppkommit. L. K. P. R:s verkställande utskott hade utarbetat en förberedande promemoria för samarbetet och uppställt alternativa riktlinjer. Bland dessa olika alternativ tilltalades Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse mest av förslaget att L. K. P. R. och förbundet sammansloges till ett under förbundets

namn. På denna väg skulle dels förbundets juridiska identitet skyddas, vilket vore nödvändigt med hänsyn till dess skolor, donerade medel etc., dels en fastare grund läggas för enhetlighet i det kommande arbetet.

L. K. P. R. stode nu vid det mål, för vars vinnande den blivit stiftad. Med den utmärkta och vittgrenade organisation föreningen ägde, vore det stor skada om den skulle falla i spillror, och Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse hade haft en stark känsla av att man borde göra vad som göras kunde för att bibehålla och i kvinnosakens tjänst använda de krafter, som nu stode i fara att upplösas. Därför hade också inom Fredrika-Bremer-Förbundet utarbetats en plan till utvidgning och omläggning av förbundets organisation och verksamhetsområde, så att det i sig skulle kunna upptaga det nya krafttillskottet.

Då hade förra hösten förslag kommit från fru Ann-Margret Holmgren om L. K. P. R:s ombildande till ett nytt kvinnornas medborgareförbund, som i stort sett skulle ha samma program som Fredrika-Bremer-Förbundet, med tillägg av fredsarbete och samhällelig upplysning. Denna fråga om L. K. P. R. skulle omdanas till det nya medborgarförbundet eller sammanslås med Fredrika-Bremer-Förbundet hade sedan upprepade gånger och på olika sätt varit föremål för behandling. Någon slutgiltig ståndpunkt hade rösträttsföreningen dock ännu icke tagit utan frågan befunne sig fortfarande i ett svävande läge.

På denna redogörelse följde en livlig diskussion, som utmynnade i följande uttalande: "Mötet uppdrar till förbunds-

styrelsen att i samråd med kretsstyrelserna och ombuden utarbeta förslag till omläggning av förbundets organisation och arbetssätt, så att förbundet må, jäm-sides med sin nuvarande verksamhet, kunna möta det förändrade tidslägets krav och samla Sveriges kvinnor till gemensamt samhällsarbete."

Förbundets kassaförvaltare fru Lilly Hellström framlade i samband med en redogörelse för förbundets ekonomiska ställning ett förslag att höja medlemsavgiften i förbundet. Efter hållen överläggning beslöts anmoda medlemmarne att tillsvidare, utöver den nuvarande årsavgiften, betala ett dyrtidstillägg av 2 kr. För nyinträdande ständiga medlemmar fastställdes ett motsvarande tillägg.

Vid de efter lunchrasten återupptagna förhandlingarna höllos två föredrag med åtföljande diskussioner, till vilka även icke förbundsmedlemmar ägde tillträde.

Fru Else Dahl från Alnarp talade om ordnandet av trädgårdssundervisningen för kvinnor. Inledningsvis erinrades om att trädgårdsskötseln vore ett av jordens allra äldsta yrken. Redan gamla testamentet nämnde om paradiset "lustgård", och Eva, som plockade av lustgårdens äpplen, bar redan hon vittnesbörd om kvinnans intresse för fruktodling. Efter denna utflykt till mänsklighetens paradiska barndom kom talarinnan snabbt över till nutiden. Hon betonade att här i landet staten hittills behandlat trädgårdssodlingen mera styvmoderligt. Det i Sverige utgående statsanslaget understötte betydligt motsvarande understöd i

grannländerna, Danmark och Norge. På de senaste åren hade emellertid ett stigande intresse förspotts. Av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga för utredning angående trädgårdsodlingens höjande hade år 1918 avgivit betänkande. Fru Dahl, som inom parentes sagt själv var en bland de tillkallade sakkunniga, redogjorde för betänkandet i vad det rörde trädgårdsundervisningen för kvinnor. Sakkunniga hade ansett att trädgårdsodlingen hade behov av kvinnlig arbetskraft och kunde bereda en god framtid för kvinnliga trädgårdsmästare och lärarinnor. Efterfrågan på inom yrket utbildade kvinnor vore redan nu mycket stor. Talarinnan citerade till belysning härav ett av henne känt fall där en trädgårdslärarinna samtidigt varit erbjuden ej mindre än nio platser. För närvarande kunde kvinnor endast mera undantagsvis beredas fullständig yrkesutbildning i Sverige. För att råda bot på detta förhållande hade sakkunniga föreslagit inrättandet av en särskild trädgårdsskola för kvinnor, understödd av staten med ett betydande anslag. Kursen vid skolan skulle vara tvåårig och avse att utbilda trädgårdsmästare och lärarinnor i trädgårds- och fruktodling.

Därefter följde ett mera i detalj gående referat av kursens organisation, undervisningsämnen och för inträde uppställda kompetensfordringar. Tidskriften Hertha har tidigare i samband med sakkunnigebetänkandets offentliggörande lämnat redogörelse härför.

Såsom bekant hade sakkunniga förordat förbundets egendom Apelryd, som den mest idealiska platsen för en fullständig trädgårdsskola för kvinnor.

Apelryd, dit nu en sommarkurs i frukt- och trädgårdsodling vore förlagd, förfogade över den bästa trädgårdsjord och hade ett utomordentligt vackert läge, ägnat att framkalla arbetsglädje hos dem, som där hade sin verksamhet. Härtill komme att Apelryd i sin omedelbara närhet hade landets största fruktodlingar, vilka jämte en del smärre välskötta trädgårdar i omgivningarna erbjödo ett utmärkt åskådningsmaterial.

Statsanslag till en tvåårig trädgårdskurs för kvinnor hade beviljats av 1919 års riksdag. Emellertid fattades ännu erforderliga nybyggnader å Apelryd. För att mottaga en tvåårig kurs med det elevantal sakkunniga föreslagit krävdes nybyggnader till ett värde av omkring 300,000 kr. Apelrydskolans styrelse hade planer på att först göra en mindre tillbyggnad till skolan för att kunna anordna tvåårig undervisning för ett mera begränsat antal elever. Men även för realiserandet av detta mindre byggnadsförslag fattades ännu erforderliga medel. Den till förmån för Apelrydskolan igångsatta insamlingen hade hittills ej givit det önskade resultatet. Endast en del av kapitalet hade tecknats. Talarinnan slutade sitt med stor uppmärksamhet åhörda föredrag med en uppmaning till svenska kvinnor och trädgårdsintresserade i allmänhet att nu taga ett kraftigt tag för att hjälpa den tvååriga trädgårdsskolan vid Apelryd på fötter.

På föredraget följde en stunds diskussion, som naturligt nog blev ganska livlig, då den berörde ett ämne av så vitalt intresse för förbundet. Överläggningen rörde sig huvudsakligen om olika sätt att skaffa pengar till skolan. Agro-

nom Eliasson förordade att bedriva insamlingen häradsvis och besöka gård efter gård, inledarinnan uppmanade att taga vara även på små bidrag och använda insamlingskort, fru Quensel underströk det stora behovet av att skolans tillbyggnad snart kunde sättas i gång. Slutligen uppdrog mötet åt Apelrydskolans styrelse att föra insamlingen vidare.

Skolköklärarinnan, fröken Lilly Arfwedson från Stockholm höll därefter föredrag om h e m a r b e t e t s p r o b l e m. Det husliga arbetet befunde sig för närvarande i ett kritiskt läge, men det vore ur hemmets och framtidens synpunkt nödvändigt att finna en lösning.

Problemets olika sidor blevo av talarinnan berörda. Därvid framhölls behovet att den omvärdering av det husliga arbetets betydelse, som på senaste tiden framträtt, finge göra sig alltmer gällande. Genom systemet av praktiska ungdomsskolor bleve det möjligt att sörja för en bättre utbildning, varigenom även mera begåvad kvinnlig ungdom kunde dragas till hemarbetet. Undervisningen i husligt arbete inom fortsättnings-, lärlings- och yrkesskolor skulle i framtiden kunna nå praktiskt taget alla unga kvinnor. Husmödrarna bleve därigenom på ett helt annat sätt än förut rustade för sina uppgifter. Även vore det nödvändigt att vid barnuppfostran taga hänsyn till den alltjämt växande svårigheten att erhålla arbetskraft till hemmen. Barnen, gossar såväl som flickor, skulle läras att i mån av sina förutsättningar delta i det dagliga arbetet i hemmet. Det kostade en del tid och tålamod att inöva dem, men de bleve sedan en god hjälp

för husmodern. Talarinnan berörde husmodersföreningarnas verksamhet, deras anordnande av specialkurser i olika grenar av det husliga arbetet, anskaffande av prydliga, lättskötta kokkärl och tidsbesparande anordningar av olika slag i köken. Det husliga arbetet skulle betydligt underlättas och besparingar göras, om elektriciteten kunde komma till större användning. Många värdefulla rön kunde göras vid husmodersföreningarnas nu i Stockholm pågående utställning. Fröken Arfwedson avslutade sin på synpunkter och uppslag rika framställning med att framhålla att även husens inredning borde i framtiden göras mera praktisk och taga sikte på att underlätta arbetet i hemmen.

Efter föredraget följde ett livligt meningsutbyte, som särskilt kom att röra sig om barnens uppfostran till deltagande i husliga sysslor och skolarbetets anpassande härför, om hushållsinköpens rationella ordnande och varornas hemförslande samt om hembiträdesfrågan. Redan denna uppräknning visar att hemarbetets problem har många sidor att erbjuda.

Årsmötet, som präglats av ett starkt samfällt intresse för kommande gemensamma arbetsuppgifter, avslutades med att dess ordförande, fru Montelius, riktade ett hjärtligt tack till kretsarna i Malmö och Lund, vilka utövat värdskap. Lundkretsens ordförande, docent Borelius framförde mötesdeltagarnas tacksamhet till ordföranden.

Efter förhandlingarnas slut hade Lundkretsen inbjudit till gemensam middag i Industrirestauranten.

Besöket vid Apelryd.

För min inre syn stiger fram en vac-ker tavla. Jag ser den blåskimrande Båstadsbukten, ett lummigt solbelyst landskap, vita hemtrevliga byggnader mot bakgrunden av den härligt grönskande Hallandsåsen, en väl vårdad trädgård, glada och vänliga ansikten — en minnets koncentrerade bild av besöket vid Fredrika-Bremer-Förbundets fruktodlings- och trädgårdsskola Apelryd vid Båstad, vilken blev en i allo värdig avslutning på förbundets lyckade årsmöte.

Fredag förmiddag kl. $\frac{1}{2}$ 11 startade vi från Malmö, tio kvinnor högt. Deltagarna utgjordes av förbundets ordförande, fru Agda Montelius, Malmökretsens och Apelrydstyrelsens ordförande, fru Elisabeth Quensel, två medlemmar av styrelsen för Göteborgskretsen samt sex ledamöter av förbundsstyrelsen. Som det numera ägnar och anstår bildade medborgare med självaktning foro vi i tredje klass — under krigsåren har ju andra klass erövrats av les nouveaux riches, vilka dessvärre tyckas komma att behålla den. Resan mellan Malmö och Båstad är ganska lång — den tager omkring fyra timmar, men i angenämt och intelligent sällskap går tiden som bekant fort. (Nu ha mina reskamrater fått *sitt*, nu få de vara nöjda!) Vid Båstad station mötte oss tvänne vagnar, och så foro vi den tjugo minuter långa vägen genom Malens och Båstads samhällen och förbi de storartade Bolinska trädgårdsanläggningarna fram till Apel-

ryd, där flaggan vajade festligt på sin stång, blommande syrenbuskar vänligt nickade åt oss, snövita jordgubbsland lyste glatt, och skolans föreståndarinna hjärtligt välkomnade oss. Vi kände genast att vi voro hemma!

Efter att ha intagit en god middag, varunder vi fingo njuta av allehanda välsmakande produkter ur Apelryds trädgård, beslöto vi oss för att under föreståndarinnans och fru Quensels ledning mera allvarligt och ingående studera skolans yttre och inre förhållanden. Först och främst stiftade vi bekantskap med eleverna, tio till antalet, däribland en norska. Alla sågo glada, nöjda och friska ut, och ingen fann arbetet för tungt eller ansträngande. Samtliga buro en synnerligen lämplig dräkt, bestående av vida knäbyxor, ett förkläde i form av en vid klädning med långa ärmar samt träskor. Vi åsågo deras skyfflingsarbete i "Tålmodet", den del av fruktträdgården, där ogräset särskilt frodas, och vi beskådade med andakt den utsökt väl hållna köksträdgården samt ett växthus i miniatyr, där gurkor och tomater odlas. Och last but not least beundrade vi Apelryds stolthet, den nybyggda ladugården med därtill hörande rymlig loge, samt gjorde visit hos fyra framstående exemplar av svinsläktet. Därefter gick färden genom de inre regionerna — det rymliga och trevliga köket, den luftiga fruktkällaren med dess praktiska hyllor av spjälor samt källaren för konserver, där en rest av fjolårets inläggningar stod

uppradad på hyllorna. Särskilt de vackra kompotterna måste väcka glädje i varje äkta husmors hjärta.

Föreståndarinna för Apelrydskolan är för närvarande fröken Gunni Björklund, som trots sin ungdom tycks utmärkt väl fylla sin uppgift. Hon är Rimforsaelev samt har sedermera genomgått Alnarps tvååriga trädgårdskurs. Vid sin sida har hon trädgårdslärlarinnan fröken Torborg Öberg, som ävenledes har Rimforsakursen bakom sig, varjämte hon under flera år studerat trädgårdsskötsel vid Tullgarn. Hushållet sköts av fröken Åkeson, med tillhjälp av en hushållselev och en tjänarinna, till vars göromål även hör att mjölka Apelryds trenne kor.

Föreståndarinnan gjorde en beskrivning av elevernas arbetsdag, vilken är indelad på följande sätt. Uppstigning kl. $\frac{1}{2}7$, praktiskt arbete 7—8, frukost och morgonbön 8— $\frac{1}{2}9$, städning av sovrumen $\frac{1}{2}9$ —9, därefter praktiskt arbete till kl. 12, middag och vila 12—2, därpå en timmes teoretisk lektion, kl. 3— $\frac{1}{2}4$ kaffe med dopp och så praktiskt arbete till kl. 6.25. Kvällsvarden serveras kl. 6.45, och sedan få eleverna sköta sig själva till kl. 10, då sängdags obönhörligt är inne. Eleverna tura om att vara "prydnadsvakt", d. v. s. att dekorera bordet, och så förekommer en provvecka, då prydnadsvaktens prestationer obarmhärtigt kritiseras av lärarinnor och kamrater.

Fru Martina Bergman-Österberg, som donerat Apelryd till Fredrika-Bremer-Förbundet, hade i livstiden uttryckt en önskan att begravas på den av henne så högt älskade egendomen. En gravplats utsågs efter hennes död av hennes man,

lektor Österberg, och för ett par år sedan invigdes den av biskop Billing. Vi gjorde alla en vallfärd till platsen. Belägen på en platå högt upp på åsen, omsad av ståtliga tallar och björkar och med den underbaraste utsikt över Kattgatts blåa vattenyta utgör den ett det vackraste och fridfullaste vilorum, som över huvud kan tänkas.

Människan lever emellertid icke allena av andlig och lekamlig föda — hon behöver även stundom vila och sömn, därför hade vi med tacksamhet tagit emot erbjudandet att övernatta på Apelryd. Och när vi sent omsider, trötta av dagens mångahanda intryck, lade oss till ro, somnade vi in vid tonerna av en serenad, hållen till naturens och sommarens ära av världens ryktbaraste sångare, näktergal och trast. Hur står det i visan? "Mein Liebchen, was willst du mehr?"

Dagen därpå skedde uppbrottet, och med tacksamhet och saknad skildes vi från Apelryd. Och till dessa känslor sällade sig glädje och stolthet jämte ett starkt inslag av vemod. Stoltheten och glädjen gällde skolan sådan den för närvarande är. Det är förvånande att se hur mycket som kunnat åstadkommas med de små medel, som stå skolan till buds, och Apelrydstyrelsen har i sanning all heder av sitt verk. På grund av de mindre goda bostadsförhållandena har hittills endast en åtta månaders s. k. sommarkurs kunnat anordnas där. Nu har emellertid Sveriges riksdag beviljat Apelryd ett årligt anslag av 8,000 kr., om hit förlägges den av Kungl. Trädgårdskommittén föreslagna tvååriga kursen för utbildande av trädgårdslärlarinnor och kvinnliga trädgårdsmästare.

Men för denna plans realiserande kräves en utvidgning av skolan, som skulle draga en kostnad av omkring 300,000 kr. Villigt må erkännas, att summan är stor, men större bleve dock den nationella vinsten, om ovannämnda trädgårdskurs komme till stånd. Fredrika-Bremer-Förbundet har ju för detta ändamål igångsatt en insamling, som tyvärr

ej givit önskat resultat. Borde dock icke det stigande intresse för trädgårdsodling samt den kunskapsörst på detta område, som Sveriges kvinnliga ungdom ådagalägger, kunna anses som ett kapital, väl värt att svenska folket tager vara därpå och genom möjlighet till god utbildning ger en högt räntebärande placering?

IDA VON PLOMGREN.

Klara Lindhs minne. Klara Lindh är ett namn, aktat och älskat inom vida kretsar bland kvinnorna. Hennes arbete för och bland dem slöt sig främst till kampen för fullt politiskt medborgarskap. Socialpolitiskt intresserade och verksamma kvinnor äro de som närmast känna hennes gärning utåt.

Från detta håll kommer nu också med anslutning från representativt manligt

håll i hennes hemstad, Gävle, och med minne av hennes nu likaledes avlidne makes insats som riksdagsman och i det kommunala livet, ett upprop om resande av en minnesvård på makarna Klara Lindhs och Karl M. Lindhs grav. Listor för teckning av bidrag finnas bl. a. på Röststrättsbyrå, Brunkebergstorg 24, Stockholm.

Vi påminna om att Hertha ej utkommer under juli och augusti månader. Nästa häfte utkommer sålunda den 15 september.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendier.

Från Fredrika-Bremer-Förbundets Allmänna Stipendiefonder ha år 1920 följande stipendier utdelats:

Fria stipendier: 1,000 kr. till fil. lic. Karin Ringenson för språkstudier i Frankrike, och 300 kr. till Elsa Flodin för musikstudier.

Från *Johanna Kempes fond* ha följande stipendier för medicinska studier utdelats: 500 kr. till med. kand. Sofia Allevin, 400 kr. till med. kand. Alice Hellström samt ett resestipendium å 3,000 kr. till med. lic. Anna Hellmer.

Från *Fröken Hilda Nilssons fond* har ett stipendium för medicinska studier å 1,125 kr. tilldelats med. lic. Agda Hofvendahl.

Från *Georg Améens fond:* 2,000 kr. till fröken Axianne Thorstenson för studier af kvinnoorganisationer i utlandet.

Från *Evelina Fahnehjelms fond:* 1,000 kr. till fröken Louise Warberg för språkstudier i England.

Stockholms stads stip. å 400 kr. har utgått till Greta Forsberg för teologiska studier; *Norrbottnens läns stip.* å 325 kr. till Anna Granberg för kurs vid S:a Birgittaskolan i Stockholm; *Västerbottnens läns stip.* å 260 kr. till Hilda Mikaelson för barnmorskekurs; *Jämtlands läns stip.* å 200 kr. till Märta Hallman för kurs vid folkskoleseminarium; *Kopparbergs läns stip.* å 260 kr. till Carin Pihl för universitetsstudier; *Värmlands läns stip.* å 200 kr. till Karen Möller för universitetsstudier; *Upsala läns stip.*

200 kr. till Brita Ahlgren för lärarinnekurs vid Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala och 200 kr. till Victoria Karlsson för kurs vid Samariterhemmet i Uppsala; *Örebro läns stip.* å 400 kr. till Maria Jansson för medicinska studier; *Södermanlands läns stip.* 300 kr. till Gerd Birath för kurs vid Folkskoleseminarium och 250 kr. till Elsa Feldhof för fullständig sjukvårdskurs; *Skaraborgs läns stip.* 260 kr. till Ebba Larsson för apoteksstudier och 260 kr. till Thyra Dahlquist för fullständig sjukvårdskurs; *Göteborgs och Bohusläns stip.* 250 kr. till Carin Lambert för kurs vid högre lärarinneseminariet vid Kjellbergiska stiftelsen och 250 kr. till Elin Westlund för kurs vid folkskoleseminarium; *Jönköpings läns stip.* å 200 kr. till Britta Svensson för barnavårdskurs; *Gottlands läns stip.* å 450 kr. till Elsa Ekholm för kurs vid folkskoleseminarium; *Kalmar läns stip.* å 260 kr. till Agda Öberg för fullst. sjukvårdskurs; *Kronobergs läns stip.* å 270 kr. till Signe Bexell för kurs vid skolköksseminarium; *Blekinge läns stip.* å 225 kr. till Svea Andersson för kurs vid folkskoleseminarium; *Kristianstads läns stip.* å 200 kr. till Margareta Pfannenstiel för kurs vid Kungl. högre lärarinneseminariet; *Malmöhus läns stip.* 800 kr. till fil. mag. Torborg Kuncrantz för studier för fil. lic. examen och 600 kr. till Karolina Larsson för barnmorskekurs.

Utbildningskurser i beklädnadsyrket.

Fredrika-Bremer-Förbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning, belägen Norrlandsgatan 20, Stockholm, börjar i slutet av augusti nya kurser i beklädnadsyrket.

Högre kursen, som är minst ettårig, är avsedd att utbilda kvinnliga arbetsledare och yrkeslärarinnor. Den som önskar vinna inträde vid högre kursen skall insända ansökan, åtföljd av åldersbetyg; intyg att sökande är fullt frisk och utan lyte; skolbetyg utvisande att sökande har goda skolkunskaper i allmänhet (därjämte bör sökande besitta tillräckliga kunskaper i tyska, franska eller engelska språket för att kunna tillgodogöra sig facklitteratur på ett av dessa språk); intyg att med goda vitsord hava genomgått skolans lägre kurs eller att på annat sätt hava erhållit motsvarande utbildning samt att hava mångsidig och omfattande praktik å ateljé; intyg om annan föregående sysselsättning i den mån sådan sysselsättning kan meritera för inträde vid kursen. Årsavgiften för högre kursen är 400 kronor.

En ateljé, där yrkesträning för inträde i den högre kursen kan förvärfvas, står i samband med skolan.

Lägre kursen, som är tvåårig, är närmast avsedd för kvinnlig ungdom med högre allmänbildning. Denna kurs meddelar grundläggande yrkesundervisning i klädningsömnad. Första året omfattar praktisk och teoretisk undervisning, andra året yrkesarbete å ateljén jämte lektioner. — Ansökan om inträde vid lägre kursen skall åtföljas av åldersbe-

tyg, friskbetyg och skolbetyg, utvisande att sökande genomgått åtminstone fullständig folkskolkurs. Avgiften för hela lägre kursen är 300 kronor.

Ansökan om inträde vid någon av skolans kurser ställes till Styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning under adress Klarabergsgatan 48, Stockholm C. Prospekt erhålles å förbundsbyrån.

I. C. W:s femårsmöte i Kristiania.

Festkommittén för I. C. W:s stundande femårsmöte i Kristiania i september månad har meddelat att norska drottningen önskar se de utländska deltagarna såsom sina gäster en eftermiddag, samt att utrikesministern kommer att hålla en mottagning. Norske Kvinders Nationalraad ger mottagningste första dagen av mötet och supé den sista. Mest intressant för de utländska gästerna blir helt säkert den lunch som Kristiania stadsstyrelse kommer att gifva på den vackra "Frognesæteren."

Anmälningar av delegerade ha inlupit i stor mängd. Från Föreanta Staterna kommer en delegation av 10 damer med 10 suppleanter, och många andra komma att åtfölja dem.

Svårigheten blir endast att skaffa alla plats att åhöra förhandlingarna. Stortingets festsal är nämligen icke tillräcklig för stort mera än de 350 delegerade.

Tyska konstnärinnor.

II.

Skulptur.

Är plastiken de bildande konsternas högsta fas? Därom tvista alltjämt de lärda.

Som ett bevis för sanningen av ett jakande svar på frågan anföres den omständigheten, att så många stora konstnärer, t. ex. Klinger och Milles, i ständigt uppåtstigande utvecklingslinje gått från grafik och måleri till skulptur för att sålunda slutligen finna det rätta uttrycksmedlet för sitt konstnärliga väsen.

Satsen skulle måhända kunna generaliseras i fråga om de tyska konstnärinnorna. Utmärkta målariinnor funnos bland dem redan på Goethes tid — man behöver endast påminna om Angelika Kaufmann och Luise Seidler —, och det moderna Tyskland äger en Käthe Kollwitz, en Dora Hitz, en Ida Gerhardt. Plastiken är däremot i stort sett något nytt för den tyska kvinnokonsten och får väl anses som ett högre beläget trappsteg, vilket under klättringen uppåt berget nu håller på att med energi huggas ut och jämnas.

C o r n e l i a P a c z k a - W a g n e r hör till dem, för vilka den skulpturala formen innebär en konstnärlig evolution. "Från min tidigaste ungdom", säger hon själv, "bar jag inom mig en rik och helgjuten idévärld med oändligt nyanserade gestalter, så att säga en visionär livskonception". Denna inre formrikeredom gjorde från början hennes konstnärliga per-

sonlighet rastlöst sökande. För att bemästra sin fantasi gjorde hon oräkneliga studier och skisser, vilka hon nu själv anser som en del av sitt livsverk.

Som etsare och målariinna ha vi redan lärt känna fru Paczka-Wagner. För sitt innersta, för det hon var bestämt medveten om som sitt väsens kärna kunde hon emellertid icke finna tillfredsställande uttryck varken i de grafiska konstarterna eller i måleriet och övergick därför vid något över fyrtio års ålder till plastiken.

Åtskilliga porträttbyster visa fru Paczka-Wagners stora talang som skulpttris. Två av dem finnas i Berlins universitet, som även har för avsikt att inköpa det ypperliga skulpturporträttet av konstnärinnans far, den berömde nationalekonomen, professor Adolf Wagner.

Som sitt egentliga "livsverk" betraktar emellertid fru Paczka-Wagner utkastet till en brunn, vilket hon modellerat i gips och byggt upp i sin ateljé i Berlin. Före kriget hade hon goda utsikter att på uppdrag av staden Budapest få utföra brunnen i marmor. Numera vågar hon endast hoppas att själv genom oerhörd flit förtjäna så mycket på andra arbeten, att hon småningom kan framställa figur efter figur, stycke efter stycke i något slags äkta material. Hittills har hon endast lyckats utföra en enda grupp i istrisk marmor. Och likväl har hon på intet sätt givit sitt individuellaste konstverk några om "storhetsvansinne" vittnande dimensioner. Vattenskålen är i genomskärning $3\frac{1}{2}$ me-

ter, vilket för den monumentalt konstnärliga anläggningen måste anses vara ganska anspråkslöst. Den upp bärande sockeln är rund, helt och hållet innesluten av fristående figurer i halvt naturlig storlek. De äro allesammans var för sig idébärare av gripande allvar och djup, och varje gestalt är skapad efter verklighetens strängaste lagar. Tillsammans utgöra de ett imponerande helt av plastisk skönhet och tankedjup.

Cornelia Paczka-Wagners väg till plastiken är emellertid icke den, som Tysklands moderna skulpturer i allmänhet gått. De flesta ha i stället först varit sysselsatta inom konstindustrien. Vid utkastet till vaser, lampor, askkoppar, porslinsskålar och allehanda lyxföremål upptäckte de sin plastiska begåvning och ha sedan genom grundliga studier utbildat sig till mer eller mindre duktiga konstnärinnor. Särskilt äro många bland dem goda porträttörer, och under krigsåren hade de rikligt tillfälle att öva och fullända sin talang. En stor del av deras manliga yrkeskamrater befunno sig vid fronten, och de fallna krigarnas anhöriga hyste mycket ofta den önskan att genom en byst, en relief eller en individuellt given gravvård ära sina dödas minne. Det finns en hel rad tyska bildhuggarinnor, vilka under dessa år speciellt ägnat sig åt sådan "minne-vårdskonst". Att deras produkter därvid icke sällan fått något hantverksmässigt övertyg, ligger i sakens natur. Porträttet av en frånvarande eller rent av obekant person kan endast i sällsynta fall och då uteslutande medelst synnerligen stark konstnärlig intuition och teknik göras karakteristiskt levande. Och

äka gravvårdskonst ställer redan genom de yttre förhållandena stora anspråk på de konstnärliga kvalifikationerna, om icke det nödvändiga monumentala draget skall förfuskas.

Till ovannämnda grupp av tyska skulpturer höra emellertid två mycket ansedda konstnärinnor: Helene Quitmann och Lilli Wislicenus-Finzelberg.

Fröken Quitmann har i Berlin två atelierer. Högt uppe i luften, där blicken fritt kan sväva ut över storstaden, modellerar hon sina porträttbyster och plaketter, och nere på jordytan — i detta fall husets "nedra botten" — tillverkas hennes berömda gravvårdar, vilka sedan skickas åt alla håll både inom och utom Tyskland. Helene Quitmann arbetar mest i granit och brons. Alla hennes verk kännetecknas av ett friskt, livskraftigt drag och förråda stor träffsäkerhet i fråga om likheten med modellen. Med förkärlek återger konstnärinnan barngestalter, och man kan väl säga, att hon är begåvad med särskild instinkt för utvecklingsårens karakteristiska väsen. En pojke i sweater med mössan nedskjuten i nacken och ett långt spö i handen fick t. ex. för några år sedan mycket beröm av kritiken. Han står också verkligen så självsäker och beslutssam på sina runda ben och har ett så trotsigt och käckt ansiktsuttryck, att man ovillkorligen bakom honom anar hela den stojande gosskarans tumult under skolrasten. Till och med sina gravvårdar pryder Helene Quitmann gärna med barnporträtt. Ett stiliserat flickhuvud med rosenkrans har hon flera gånger huggit i sten. För ett gravmonument i

Köln skulpterade hon en hel rad älskligt högtidliga småttingar, vilka mitt emellan sig bära en kruka, innehållande den sörjande moderns tårar. Åt sådana barngestalter förstår Helene Quitmann emellertid att ge något tröstande och löftesrikt, som om de ville hänvisa de efterlevande till livets aldrig sinande kraftkälla, det osvikligaste botemedlet mot all smärta.

Fru Wislicenus-Finzelberg har utvecklat sin mångsidiga talang genom ärligt arbete och outtröttlig flit. Hon lär vara utrustad med större kroppskrafter än de flesta bland sina medsystrar, och det är ju ingen liten fördel, när det gäller bildhuggaryrket. Först vann hon erkännande för sina små fina konstindustriella föremål och övergick sedan för omkring tjugu år tillbaka till porträttskulpturen. De första försöken lyckades utmärkt, och det ena hedrande uppdraget efter det andra drev henne framåt. Hon modellerade en hel rad kända personligheter och utförde enskilda gestalter till flera större gravmonument, vilka i sin helhet anförtratts åt framstående arkitekter. Fru Wislicenus-Finzelberg har småningom utbildat sig till en synnerligen god porträttör. Hon individualiserar med samvetsgrann realism och förstår att ge ett ansikte det karakteristiska uttrycket. Kort före krigets utbrott fullbordade hon sitt förnämsta arbete, ett fyra meter högt Bismarckmonument, vilket byggdes upp på Weinberget vid Rathenow. Det framställer den åldrige järnkanslern i kyrassieruni-

form med högra handen på värjfastet. Att det var en kvinna som skapat detta imponerande verk, fyllde det dåvarande Tysklands döttrar med stolthet, och man förutspådde konstnärinnan en lysande framtid.

Sitt eget konstnärliga väsen ger Lilli Wislicenus-Finzelberg emellertid djupast och innerligast i den religiösa plastiken. Hennes strävan går ut på att lösgöra sig från ren efterbildning efter naturen och producera ur sitt eget inre. De Kristusgestalter och symboliska barngrupper hon sålunda skapat, vittna om varm känsla och äro väl värda den uppmärksamhet man skänkt dem, om de än icke sprungit fram ur någon rik eller originell fantasi. Men framställningens enkelhet är tilltalande. Medelst lugna, säkra linjer söker hon personifiera idén om en Frälsare, som offerar allt och lider allt utan klagan. De bästa bland hennes många religiöst stämnda verk torde vara Christus als Kinderfreund och reliefgruppen Caritas.

En annan ansedd porträttskulptris är Bianca Ehrlich. Hennes byster av t. ex. Carmen Sylva, kompositören Max Reger och Nobelpristagaren Paul Ehrlich äro utmärkta prov på vad den moderna tyska kvinnoplastiken kan. Det berättas, att fru Ehrlich först vid fyrtio års ålder genom en tillfällighet upptäckte sin talang och sedan dag och natt oavlåtligt arbetat på att utbilda den. Intet yttre tvång, endast kärlek till konsten driver henne framåt.

BEATRICE ZADE.

FARE GLASBRUKS KONSERVGLAS

beprövat, hållbart fabrikat.

Inkoknings- och Torkapparater
Passermaskiner (större och mindre).

Skalmaskiner. Bärrensings-
apparater, Torkkollar och Bär-
kvarnar m. m.

Specialpriskurant på begäran. - Ständigt välsorterat lager.

A.=B. Brising & Fagerström

E. T. 413, 1354

24 Regeringsgatan 24
S T O C K H O L M

A. T. 5277, 8840

NYHETER I BOKHANDELN

Solstrålen

Berättelse av **Anna Jennings**
Häft. 3 kr., kart. 3:75, klob. 4:75.

Kaptan Ankarbergs passadnätter

Berättelse av **Carl Fr. Peterson**. Häft. 3 kr., kart. 3:75, klob. 4:50.

Dyningar från Åland

En samling dikter av **Erika Lindström**. Häft. 2:25, kart. 3 kr.

På Ligården

Skildring ur norska folklivet av **Margarethe**. Andra uppl. Häft. 3:50, kart. 4:50, klob. 5:50.

Bilder ur växtriket

Med text av professor **Nils**

Svedelius, 40 planscher med 437 färglagda figurer. Storlek 23×32 cm. Inbunden i vackert klotband med skyddskartong 24 kr.

Sommarlov

Illustrerad sommarföreläsning för barn. Med roande innehåll. Sommarlov är mycket lämplig för utdelning i såväl vardags- som söndagsskolor. Pris 35 öre. Då minst 20 ex. tagas, är priset 30 öre, och då 100 ex, eller därutöver tagas, är priset 25 öre pr ex.

Drömmar

Dikter av hovrättsrådet **K. J. Ekman**. Häft. 2:50.

De ungas ära

Tjugotre föredrag av **Arvid Hydén**. Häft. 3:75, kart. 4:50, klob. 5 kr.

Kristustanken

Dialog mellan **Nathanael** och **Kristofillus**. Av kyrkoherde **D. A. Årnström**. Häft. 2 kr.

Korsets evangelium

Predikningar av Kontraktspresten **Gustaf Höljer**. Andra delen. Häft. 6 kr. klob. 9 kr.

Jesu Kristi överste- prästerliga förbön

Av Biskop **H. D. Moule**. Bemyndigad översättning av **Annie Anderberg**. Häft. 2:75, klob. 3:50.

Evangelii sanning

Den liberalt-radikala teologiens sammansförande. — En vidräkning av Professor **Ad. Kolmodin**. Andra upplagan. (5:te-7:de tusende!) Häft 1:25.

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition, Sthlm 3

INNEHÅLL

Ännu en milstolpe. Av *Axianne Thorstenson.*

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte.

Besöket vid Apelryd. Av *Ida von Plomgren.*

Tyska konstnärinnor. II. Av *Beatrice Zade.*

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN
EN KRONA HIT... EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

Liksom även **SVEA GRÄDD**
för bordet, stekning och bakning.

Samma oöverträffade kvalitet som före kristiden.